

Farma zvířat

George Orwell

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Analýza uměleckého textu

I. část

- zasadit výňatek do kontextu díla
- **Téma:** Hlavním tématem knihy je kritika komunismu a Sovětského svazu. Detailně je vylíčen vývoj totalitních režimů – zprvu je zde vidina poklidného soužití zvířat, společná hymna Zvířata Anglie, poté Sedm přikázání a následné postupné utlačování zvířat prasaty, která dělala vše jen pro své dobro a nebrala ohledy na tvrdou práci zvířat.
- **Hlavní myšlenka:** Na začátku může být sice dobrá myšlenka, ale pokud se někteří dostanou k moci, ztrácejí všechny zásady a snaží se hrát pouze ve svůj prospěch. Svého štěstí a majetku se snaží nabýt i „přes mrtvolu“. Tím pádem si mění pravidla podle svého. Kritika komunismu a Sovětského svazu, zvláště lidí, kteří jsou u moci a zabíjejí, zneužívají a obelhávají ostatní. Autor předpověděl spoustu událostí v Sovětském svazu a ve východním bloku Evropy.
- **Motiv:**
 - Větrný mlýn
 - Přikázání, která se mění:
 - Všechna zvířata jsou si rovna (ale některá jsou si rovnější).
 - Žádné zvíře nebude pít alkohol (přes míru).
 - Žádné zvíře nebude spát v posteli (s příkrývkami).
 - Jablka, kamení peníze, jatka, alkohol
 - Píseň Zvířata Anglie – hymna
- **Časoprostor:** Děj se odehrává v Anglii na venkově v 50. letech 20. století
- **Literární druh:** Epika, Próza
- **Literární žánr:** Antiutopický román, alegorická bajka, alegorická novela

II. část

- **Struktura díla:**
 - Chronologická
 - Dílo rozděleno do 10 kapitol, které na sebe navazují.
 - Vypravěč je anonymní a příběh je psán z pohledu zvířat.
 - Příběh je psán er-formou a jedná se o vypravování a popis.
- **Hlavní postavy:**
 - **Major**
 - Výstavní staré prase
 - Představitel Lenina nebo Marxe
 - Teoreticky má dobrou myšlenku, zneužívá ji. Brzy umírá na stáří.
 - **Napoleon**
 - Představitel Stalina
 - Vychytralé, podlé, zákeřné, zbabělé prase.
 - Nechá vyhnat Kuliše, jde mu jen o moc, vůbec se nezajímá o dobro zvířat.

- Získá moc pomocí síly, přivlastňuje si Kulišovy nápady, vše špatné svaluje na Kuliše.
- **Kuliš**
 - Představitel Trockého
 - Velmi chytré a statečné prase
 - Má dobré nápady, není tak vychytralý jako Napoleon, zdá se, že má zájem o dobro všech zvířat.
 - Svalována je na něj vina za všechny neúspěchy.
- **Pišťík**
 - Mluvčí, manipulátor, stoupenec Napoleona.
 - Představitel propagandy.
- **Prasata**
 - Vládnoucí třída (komunistická strana), proletariát, tyrani.
- **Pan Jones**
 - Vlastník farmy.
 - O zvířata se nestaral, trpěla hladu, proto byl vyhnán.
- **Lidé**
 - Představitelé kapitalismu, vykořisťovatelé.
- **Psi**
 - Vychováni Napoleonem, pracují pro něj.
 - Představitelé tajné policie.
- **Ovce**
 - Tupá zvířata, opakují jen naučené fráze.
 - Představitelé nepřemýšlející masy.
- **Boxer**
 - Není příliš chytrý, ale je velmi pracovitý, největší dřič.
 - Za "odměnu" poslán na jatka.
 - Představitel pracujícího lidu.
- **Molina**
 - Klisna, uteče z farmy.
 - Za Jonese se měla dobře, chybí jí lidé.
 - Představitelka vyšší třídy.
- **Benjamin**
 - Osel, nejchytřejší zvíře na farmě.
 - Cynický, ironický, mrzutý, má stále nějaké narážky na to, co se děje, nic ale nepodniká, nezúčastněný intelektuál.
 - Moc dobře chápe celou situaci, ale nevidí způsob jejího řešení.
 - Něco podnikne, až když odváží Boxera na porážku, to už je ale pozdě.
 - Dá se považovat za Orwellovo alter ego.
 - Znázorňuje pasivního intelektuála.
- **Mojžíš**
 - Havran, představitel církve.
 - Není sice pohodlný, ale nedá se jej úplně zbavit (opět přilétá zpět).

- **Děj:**

Zvířata žijí na Panské farmě pana Jonese ne v těch nejlepších podmínkách, ale jsou mířena se svým osudem. Jednoho dne, když se Jones opije, se ale všechna sejdou ve stodole, kde jim

staré prase Major vypráví o revoluci, která má brzy přijít. Když za pár dní zemře, vzbouří se zvířata proti panu Jonesovi a vyženou ho i s ostatními lidmi z farmy.

Farma je přejmenována na Zvířecí farmu a do čela se postaví prasata jako nejchytřejší zvířata. Na mocenském vrcholu jsou prasata Napoleon a Kuliš, Napoleon ale plánuje samovládu. Oba se stále hádají.

Na farmě začne platit sedm pravidel:

- Každý, kdo chodí po dvou nohách, je nepřítel.
- Každá, kdo chodí po čtyřech nohách nebo má křídla, je přítel.
- Žádné zvíře nebude chodit oblečené.
- Žádné zvíře nebude spát v posteli
- Žádné zvíře nebude pít alkohol.
- Žádné zvíře nezabije jiné zvíře.
- Všechna zvířata jsou si rovna.

Zvířata je mají pro své blaho i pro kolektivní blaho dodržovat. A skutečně. Najednou se zlepší produktivita práce, zvířata se cítí svobodná a pracují více.

Situace se ale začne obracet, když se Napoleonovi podaří zbavit Kuliše. Pomocí svých psů, které si vycvičil k poslušnosti, proti němu pošle ostatní zvířata a vyžene ho z farmy. Je obratným komunikátorem a před hloupými zvířaty dokáže své myšlenky i činy přesvědčivě obhájit. Má tak v rukou veškerou moc a dopřává výhody i ostatním prasatům.

Uplyne rok a zvířata jsou prací unavená, pracovní podmínky jsou ještě horší, než když řídili farmu lidé. Vše, co je na farmě špatně, ale Napoleon svaluje na Kuliše. Mezi zvířaty vyhledává se svými psy jeho spojence a likviduje je. Zvířata si všimají, že stanovená pravidla nejsou některými dodržována, ale nikomu to nevadí. Nakonec se prasata přestěhují do domu, navléknou lidské šaty, začnou spát v postelích. Sedm pravidel se mění v jedno:

- Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.

V závěru se na farmě setkávají prasata s okolními farmáři. Ostatní zvířata za oknem pozorují jejich hodování. Lidé prasata obdivují, jak si dokázala ostatní podrobit. Napoleon přejmenuje formu ze Zvířecí farma na Panská farma. Zvířata pochopila, že už není rozdíl mezi lidmi a prasaty.

• **Výstavba vět:**

- Jazyk spisovný, použity i odborné termíny (animalismus = politické zřízení, kde si vládnou sama zvířata, komplexní myšlení, apatie).
- Mnoho slov se socialistickým zabarvením (Liga mládeže, Sportovní výbor).
- Vyskytují se metafory – psi jako tajná policie, kuň jako dříc, ovce jako nepřemýšlející maso, prasata jako nejchytřejší zvířata.
- Archaismy – senoseč, báhorky.
- Slohový postup – vyprávěcí a popisný.
- Personifikace v celém díle.
- Přímá i nepřímá řeč (přímá řeč v podobě dialogů mezi zvířaty).

III. část

- na základě ukázky analyzovat jazyk a jazykové prostředky
- najít umělecké prostředky

Literárně historický kontext

Další díla:

- Na dně v Paříži a Londýně – Zážitky z doby, kdy se pohyboval jako tulák mezi spodinou.
- Hold Katalánsku – Působení ve Španělské válce.
- 1984 – Antiutopický román s vizí totalitního světa. Kniha představuje diktaturu v čele s Velkým bratrem.

Další autoři:

- **Karel Čapek** – Válka s mloky
- **William Golding** – Pán Much
- **Ray Bradbury** – Mart'anská kronika
- **J. R. R. Tolkien** – Pán Prstenů
- **Jevgenij Ivanovič Zamjatin** (1884 - 1937) – My, Rus, spisovatel antiutopií. Kritizoval komunismus.
- **Isaac Asimov** – Já, robot
- **Arthur C. Clarke** – Vesmírná odysea
- **Robert A. Heinlein** – Hvězdná pěchota
- **Ludvík Souček** – Cesta slepých ptáků
- Tematicky podobné dílo – **Aldous Huxley** – Ostrov

Období:

- Kniha vznikla během 2. světové války, v roce 1945.
- Politická situace – stalinismus.
- Rok 1945 u nás – Moci se pomalu ujímají komunisté, nastupuje politický tlak, proto bylo jeho dílo Farma zvířat hned po vydání zakázáno a začalo se opět vydávat až později.
- **Světová literatura 20. století – tvorba s prvky sci-fi**
 - Neskutečné světy, mimozemské civilizace, fiktivní vize budoucnosti a vědy, stinné stránky technického pokroku.
 - Otřesné vize totalitní společnosti, utopie (ideální svět) a antiutopie (svět, kde je všechno špatně).

George Orwell

- Narozen 1903
- Zemřel 1950
- Vlastním jménem Eric Arthur Blair
- Esejista, novinář, spisovatel
- Narozen v Indii, v 1 roce se přestěhoval s matkou do Anglie – městečko Oxfordshir – zde říčka Orwell – pseudonym.
- Odpůrce imperialismu (dobyvačná politika) – odklon k levici.
- Boje ve španělské občanské válce (jako dobrovolník), druhé světové války se nezúčastnil (pracoval v BBC).
- Pohyby mezi spodinou jako tulák.
- Zemřel na tuberkulosu.
- Ačkoliv psal knihy o diktaturách komunistického typu, sám se cítil být socialistou, což dokazuje jeho citát: „Každou řádku, kterou jsem od roku 1936 napsal a která stojí

za zmínku, jsem přímo či nepřímo psal proti totalitarismu a pro demokratický socialismus, jak jej chápu.“

- Orwellové knihy a eseje se netýkají jen politiky, ale komentují život své doby a zabývají se sociálními tématy. Všeobecně je považován za jednoho z nejlepších anglických esejistů.
- Čerpá ze svých zkušeností.
- **Vliv na jeho tvorbu**
 - Odsouzení fašismu
 - Tulácký způsob života
 - Vzdělání a vliv techniky – hrozba
 - Válka (2 světové války)
 - Stalinismus v SSSR
 - Chudinské prostředí (Proléti) – Jako mladá se G. Orwell pohyboval v chudých poměrech, Indie, Barma, Soukromá škola
 - Politické tendence v Evropě, celkově společensky a politicky angažovaná tvorba.
 - Pozdní tvorba (40. léta), přináší mu proslulost.
 - Literární kritika – Charles Dickens a Rudyard Kipling
 - Reportáže – čerpání z vlastních zkušeností, boj proti špatné novinářské.